

ali sistematičnije izgrađeno, praška »Hrvatska misao« (docnije »Novo doba« novine ujedinjene omladine hrvatske, srpske i slovenačke) nije ostao bez protivničke reakcije. Pravaški omladinski centri Beč, Graz, Insbruk nisu štedeli psovaka i grdnji na nove slavosrbe, koji sitnim radom hoće da demorališu omladinu i ubiju polet za velike ideale i dalekosežne programe, a učine od njih neke piljare, koji će da se interesuju za taj t. zv. sitni rad. Sama pak ideja zajedničkog rada sa Srbima bila je tim čuvarima Svetoga Grala blagopokojnog »Oca naroda« Ante Starčevića gotovo bezbožna.

Borba se razmahivala u svim univerzitetskim centrima pa je silazila u gimnazije. Na jednoj strani pravaši, na drugoj najnoviji slavosrbi, drugim rečima: pretstavnici partikularističkog Hrvatstva odnosno Srpstva, na jednoj strani, a pretstavnici narodnog jedinstva na drugoj, u suštini dosta slično borbi između Štrosmajerova i Starčevićeva pokreta u prošloj generaciji, ali sa nekolikim bitnim razlikama. Sadašnji pravaši su davno napustili stvarni nacionalni intergralizam Starčevićev po kojemu su čitava Srbija, Crna Gora, Bosna, Hrvatska itd. jedan narod, Hrvati, već su između Hrvata i Srba udarili, — doduše negde daleko na granici Bosne i Srbije — neke idealne plotove, kojih Hrvati ne će prelaziti, jer preko žive Srbi, sa kojima oni nemaju ništa zajedničko. Jednakom ideologijom i ljubazljivošću udarao je Jaša Tomić neke idealne plotove prema zapadu između Srema, Banije i Like, ostavljajući Hrvatima tri-četiri županije kajkavske i katoličke. Sadašnji slavosrbi omladinci ne povlače se u akademije i radne kabinete, već će da zađu u narod; ne će da pasivno posmatraju obnovljeni i naduveni šovinistički val plemenskoga patriotizma, već će da okrenu u ofanzivu. Borba, gotovo isključivo među omladinom, produžava se i prenosi se i u novo stoleće. 1902 g. planu u Zagrebu nova uzbuna protiv Khuena Hedervarija, a u prvom momentu je izgledalo da će i ovoga puta poći za rukom narodnu srdžbu okrenuti protiv Srba. Jedna srpska zastava i jedan neodmeren članak u srpskom organu »Srbobranu« dali su opravdanje ili bolje povod da je masa navalila na srpske dućane, ali ovoga je puta baš omladina sa Stjepanom Radićem na čelu ušla aktivno u borbu i umela da uputi ustanički pokret protiv mađarskog eksponenta Khuena Hedervarija. S druge strane partikularistički stari Srbi, koji su do tada vedrili i oblačili u političkom i kulturnom životu zagrebačkih i hrvatskih Srba, prinuđeni su da ustupe Srbobranu srbinu-omladincu Svetozaru Pribićeviću.

Pokret nezadovoljstva se širio do sve većih dimenzija, interes je za taj pokret prešao bio daleko preko granica Habzburške monarhije. Ovoga puta, posle prvih incidenata, o kojima smo govorili, nije nezadovoljstvo moglo da bude iskorišteno u obnovu neke borbe između Hrvata i Srba. Demonstranti su se pažljivo čuvali da nikako ne povrede svojih srpskih sugrađana. Srbi su u stvari sa simpatijom pratili hrvatske omladinske manifestacije. Do aktivne saradnje pak ovoga puta još nije došlo; hrvatski Srbi su ostali pasivni.